

CURRICULUM: FORMAREA DE FORMATORI

„ACTIVITĂȚI PSIHOSOCIALE DE GRUP CU PĂRINȚII”

ARGUMENTARE

Acest curriculum reprezintă o introducere metodologică pentru persoanele din cadrul instituțiilor de învățământ preuniversitar responsabile de lucrul educativ cu părinții.

Cursul își propune să formeze și să ghideze directorii adjuncți pentru educație (organizatorii) în a forma facilitatori ai activităților de grup cu părinții (învățători de clase primare, diriginți). Facilitatorii vor organiza și vor desfășura activități psihosociale de grup cu părinții, în baza unui program orientat spre prevenirea fenomenului de violență, neglijare și exploatare împotriva copiilor.

Activitățile psihosociale de grup cu părinții vin să răspundă necesității stridente de capacitate a părinților în *parenting* pozitiv. Din perspectiva istorică, educația părinților este necesară atât pentru creșterea și educarea copiilor, cât și în calitate de vector al democratizării educației și societății.

„Părinții care au primit o educație sunt deja modele după care se îndreaptă copiii. Dar pentru a-i face pe aceștia mai buni este necesar să transformăm pedagogia în studiu, pe când educația este încredințată unor oameni nepregătiți”. (Kant, Im. 1992, p.15)

În linii mari, comportamentul parental este inspirat de experiența de viață a părinților, fiind perpetuate atât aspecte pozitive, cât și negative pe parcursul mai multor generații.

Acest program de formare propune cadrelor didactice o altfel de modalitate de organizare a ședințelor cu părinții, cu accent pe încurajarea părinților în exercitarea rolului de părinte și prevenirea violenței, neglijării, exploatării și traficului copiilor.

SCOPUL

Cursul are ca scop să formeze și să ghideze directorii adjuncți pentru educație (organizatorii) în a instrui facilitatori ai activităților de grup cu părinții (învățători de clase primare, diriginți).

GRUPUL ȚINTĂ

Directorii educativi

COMPETENȚE

La sfârșitul formării, participanții își vor îmbunătăți următoarele competențe:

- stăpânirea metodologiei de instruire a adulților;
- organizarea și desfășurarea activităților psihosociale de grup cu părinții;

- organizarea, întrunirea și instruirea adulților în cadrul activităților psihosociale de grup cu părinții;
- a oferi un feedback constructiv;
- a comunica eficient și a gestiona comportamentele dificile ale participanților;
- de monitorizare a activităților de grup cu părinții;
- de monitorizare sistematică a schimbărilor comportamentale ale părinților (ca rezultat al frecventării activităților de grup cu părinții);
- de a-și proiecta activitatea, de a vedea rezultatul final, de a propune soluții de rezolvare a situațiilor problemă;
- de a identifica necesitățile de instruire a părinților în sfera *parentingului* pozitiv și a adapta activitățile corespunzătoare.

STRUCTURA

Curriculumul cuprinde 13 module tematice cu grad diferit de complexitate, prezentate prin metode și tehnici specifice instruirii adulților. Fiecare modul conține aspecte teoretice și aspecte practice.

Nr.	Denumirea modului	Nr. de ore
1	Politica de protecție a copilului	4
2	Necesitățile copilului	2
3	Reziliența și resursele persoanei	2
4	Fenomenul ANET	3
5	Funcțiile părinților în creșterea și educarea copiilor	1,5
6	Instruirea adulților. Principii, metode și tehnici	2
7	Feedbackul și cunoașterea de sine	2
8	Etapele de evoluție a grupului în cadrul instruirii. Gestionarea comportamentelor dificile	2
9	Planificarea unui atelier de instruire	2, 40 min
10	Motivarea părinților	2
11	Metodologia realizării activităților de grup cu părinții. Structura activităților, profilul facilitatorului	2
12	Principiile realizării activităților părinți-copii	1,5
13	Disciplinarea pozitivă	4
	Total	29

MODALITATEA DEFĂȘURĂRII

Formarea de formatori. Această formare este recomandată pentru 5 zile (40 ore). În cadrul formării, aspectele teoretice sunt îmbinate cu cele practice, sunt utilizate metode și tehnici specifice învățării experiențiale, precum: prezentări; lucru în grup; reflecții individuale; brainstorming; simulări; joc de rol; colaj etc. La final, participanții elaborează designul formării (realizată cu facilitatorii activităților psihosociale de grup cu părinții).

Formarea inițială. După participarea la formare, formatorii vor desfășura instruire pentru pedagogi/învățători, care, la rândul lor vor desfășura activități psihosociale de grup cu părinții.

Formarea continuă. Formarea continuă presupune formări complementare și coaching. Formările complementare vin ca răspuns la necesitățile participanților, care sunt identificate în cadrul unor ședințe semestriale. Formatorii beneficiază de coaching în realizarea formării, iar pedagogii beneficiază de coaching din partea formatorului și din partea Tdh (în cadrul a 3 vizite la activități de grup).

MODALITATEA DE EVALUARE

La finalul formării, participanții sunt solicitați să completeze un chestionar de evaluare, care va determina reacția participanților la instruire, procesul de învățare, comportamentul, rezultatele obținute. Cu ajutorul acestor chestionare putem revedea anumite aspecte ale formării și să construim formările ulterioare, ținându-se cont de punctele forte și cele slabe.

BIBLIOGRAFIE

1. *Cele 5 limbaje de iubire ale copiilor*, Garz Chapman, Ross Campbell. București, 2001.
2. *Comunicarea eficientă cu copiii. Acasă și la școală*, Adele Faber, București, 2002.
3. *Copilăria durează generații la rând*, Kari Killen, Editura First, Timișoara, 2003.
4. *Copilul maltratat*, Kari Killen, Editura Eurobit, 1998.
5. *Ghid de psihoterapie pentru reducerea conflictelor*, Camelia Stavarache. București, 2000.
6. *Lucrul cu copiii și mediul lor. Material de competențe psihosociale*, Terre des hommes, 2011.
7. *Repere pentru acțiune în educație. Ghid de metodologie interactivă*, Mihaela Penu-Pușcaș, Camelia Tancău. București, 2004.
8. *Воспитание на основе здравого смысла*, Рай Берк и Рон Херрону. Санкт-Петербург, 2001.

Link-uri utile:

<http://mama.md/>, forum pentru părinți

<http://www.sigur.info/>, pagină pentru părinți, copii și profesioniști, ce oferă informații utile legate de securitatea pe Internet

<http://www.scoalaparintilor.ro/index.php>, pagină pentru părinți și copii, ce oferă informații referitor la dezvoltarea și educația copiilor

<http://vetkaivi.ru/>, site pentru părinți și profesioniști, ce oferă informații cu privire la dezvoltarea și educația copiilor, despre problema abuzului față de copii și practicile bune a prevenirii abuzului în Rusia

<http://www.salvaticopiii.ro/>

MODULE DE FORMARE: Prezentare succintă

1. Politica de protecție a copilului

Modulul este destinat profesioniștilor din domeniile (asistență socială, sănătate, educație, poliție, APL etc.) cu atribuție în protecția copilului. Scopul modulului este consolidarea cunoștințelor profesioniștilor cu privire la politica de protecție a copilului în Republica Moldova. Modulul abordează subiectele cu privire la:

- sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova;
- cadrul legislativ național și internațional de referință;
- rolul profesioniștilor din domeniile cu atribuție în protecția copilului;
- politica de protecție a copilului în viziunea Tdh.

Subiectele analizate contribuie la o mai bună înțelegere a priorității protecției copilului, precum și la identificarea acțiunilor comune a diferitor instituții.

2. Necesitățile copilului

Scopul modulului este conștientizarea de către participanți a importanței satisfacerii nevoilor copilului pentru o dezvoltare armonioasă și o viață sănătoasă și împlinită a acestuia. Modulul vine să explice ce este nevoia și de ce este important ca nevoile copilului să fie satisfăcute. Participanții sunt familiarizați cu tipurile de nevoi și anume: nevoi fiziologice (de a se alimenta, a avea un loc de trai, a fi protejat, îngrijit etc.); nevoi psihosociale (a fi iubit, susținut, însoțit, integrat, educat, a avea liniște sufletească, a face parte dintr-un grup, a înțelege sensul vieții etc.).

Participanții sunt puși în situația de a identifica consecințele nesatisfacerii sau substituirii nevoilor copiilor. Ei învață să identifice nevoile copiilor și să facă legătura cu comportamentul lor. Învață că nevoile copilului au prioritate în fața nevoilor adultului. Reziliența își are sursa în special în nevoile psihosociale, afiliate resurselor și factorilor de protecție. Când nevoile copilului sunt satisfăcute, ele se transformă în resurse care îi permit să depășească momentele dificile trăite sau urmează să le trăiască. Participanții învață că identificarea și evaluarea corectă a nevoilor copilului permite o intervenție adecvată, întocmirea unui plan de acțiuni potrivit și soluționarea cu succes a cazurilor problemă. Modulul este la fel de important atât pentru profesioniștii din domeniul protecției copilului (asistenții sociali, pedagogi etc.), cât și pentru părinți, îngrijitori, tutori.

3. Reziliența și resursele persoanei

Prezentul modul are drept scop să-i ajute pe profesioniștii responsabili de protecția copiilor să conștientizeze necesitatea de a dezvolta capacitatea de reziliență a copiilor și de a le constitui baza de securitate.

Modulul este un element important în formarea specialiștilor din protecția copiilor, deoarece recapitulează noțiunile de psihosocial, nevoie și reziliență, concepte cheie în lucrul cu copiii vulnerabili. Abordarea psihosocială este o modalitate de a înțelege și a analiza o situație, a construi o intervenție, a oferi un răspuns, luând în calcul atât elementele psihosociale și sociale, cât și corelația

dintre ele. Participanții sunt familiarizați cu noțiunea de psihosocial, care se referă la interacțiunea dintre copil și mediul său familial și comunitar. Vorbim despre copil și nevoile sale imediate în strânsă legătură cu mediul lui apropiat și mai îndepărtat.

Participanții învață că capacitatea de reziliență depinde de nivelul de percepție a stimei de sine, care își are sursele în atașamentul față de o bază de securitate. Participanții conștientizează necesitatea dezvoltării resurselor interne și externe și factorilor protectori care înconjoară copilul. Ei înțeleg că aceste resurse rezultă din relațiile (capacitatea de a stabili relații) cu anturajul său imediat și cel extins, din activitățile pe care le desfășoară zilnic (sentimentul de competență) și din sensul atribuit existenței (în legătură cu cultura sa familială, comunitară, precum și valorile transmise de acestea).

Notă: acest modul este destinat în mod egal asistenților sociali și pedagogilor.

4. Fenomenul ANET

Modulul este destinat profesioniștilor din diferite domenii (asistență socială, sănătate, educație, poliție, APL etc.), cu atribuții în protecția copilului. Cunoștințele obținute vor contribui la o mai bună înțelegere a profilului copilului victimă și potențială victimă a violenței, neglijării, exploatării și traficului. Ca urmare, copiii în aceste situații vor fi identificați și asistați corect.

Scopul modulului este consolidarea cunoștințelor profesioniștilor cu privire la fenomenul violenței, neglijării, exploatării și traficului. În cadrul modulului sunt abordate următoarele subiecte:

- definițiile și tipurile violenței, neglijării, exploatării și traficului;
- semnele și consecințele violenței, neglijării, exploatării și traficului și diferențele terminologice dintre acestea;
- mediul favorabil violenței, neglijării, exploatării și traficului și factorii declanșatori ai acestora;
- noțiunea și nivelurile riscului.

5. Funcțiile părinților în creșterea și educarea copiilor

Modulul este destinat asistenților sociali comunitari, dar poate fi adaptat și altor profesioniști. La finele instruirii, participanții vor înțelege cauzele comportamentului neadecvat al părinților în raport cu copiii și modalitatea de a-i încuraja să-și îndeplinească funcțiile parentale. Scopul modulului este familiarizarea participanților cu responsabilitățile părinților în creșterea și educarea copiilor și include următoarele subiecte:

- funcțiile părintelui, cu impact pozitiv asupra dezvoltării copilului și anume: înțelegerea copilului, acceptarea responsabilității satisfacerii nevoilor copilului, punerea în prim plan a nevoilor copilului, interacțiunea cu copilul, empatie față de copil;
- factorii comportamentului neadecvat al părinților în raport cu copiii;
- modalități de relaționare dintre părinți și copii.

6. Instruirea adulților. Principii, metode și tehnici

Scopul acestui modul este de a familiariza participanții cu principiile de instruire a adulților, cu metodele și tehnicile potrivite. Participanților este adus la cunoștință conceptul de andragogie și

diferențele în instruirea adulților și copiilor. Se accentuează că planificarea, organizarea și desfășurarea evenimentului de instruire este corelată specificului învățării la adulți. Succesul instruirii depinde de un set de principii, ce vor fi discutate cu ocazia trainingului. Aici este inclusă și descrierea și analiza stilurilor formatorilor, se argumentează avantajele și dezavantajele diferitor stiluri. De asemenea, sunt identificate eventualele bariere în instruirea adulților și cum pot fi ele înlăturate. Participanții interacționează cu metodele și tehnicile de instruire a adulților și procedeele de utilizare a acestora, diferențele între metode și ponderea utilizării diverselor metode și tehnici în cadrul etapelor de instruire.

7. Feedbackul și cunoașterea de sine

Scopul modulului este conștientizarea de către participanți a importanței feedbackului și dezvoltarea competențelor lor de a oferi un feedback constructiv atât adulților, cât și copiilor. Feedbackul este indispensabil metodei de învățare prin participare, utilizată în cadrul formărilor. Participanții învață la ce servește un feedback, cum funcționează acesta, care sunt capcanele, cum trebuie dat și primit eficient. Sunt familiarizați cu principiile de oferire a unui feedback constructiv. A da un feedback implică tact, curaj și afecțiune, iar a primi unul nu este posibil decât prin acceptare și nu apărare. Terenul favorabil feedbackului îl reprezintă climatul de încredere, care permite să spunem și să auzim adevărul, fiind generată mai multă încredere și tot mai mult adevăr. Este un teren specific, care ajută la consolidarea legăturii cu propria persoană și cu ceilalți.

În cadrul instruirii, participanții exersează un ritual de feedback, pentru a garanta o atmosferă propice receptivității. Ei învață că feedbackul trebuie să fie descriptiv, specific, fondat pe exemple concrete, dat în doze mici și la momentul potrivit. Dacă presupune judecăți, dacă este vag, dacă rănește sau este prea încărcat, imediat va declanșa reacții de apărare și de justificare din partea receptorului, ceea ce este reversul efectului scontat. De asemenea, se vorbește despre necesitatea de a învăța copiii să realizeze un feedback. Adultul este instruit să ofere un cadru clar și să-i încurajeze pe copii să spună ce gândesc și simt, indiferent de reacția celorlalți. Aplicarea unui ritual de feedback contribuie la crearea unui spațiu/moment securizat, unde copiii știu că opinia lor va fi ascultată și respectată.

Notă: acest modul este la fel de important atât profesioniștilor din domeniul protecției copilului (asistenții sociali, pedagogi), cât și pentru părinți, îngrijitori, tutori.

8. Etapele de evoluție a grupului în cadrul instruirii. Gestionarea comportamentelor dificile

Prezentul modul are drept scop identificarea etapelor de evoluție a unui grup în cadrul unei formări. Sunt furnizate informații ce țin de aspectele tehnice și teoretice ale lucrului cu grupul. Un aspect important este alcătuirea grupului, principiul de creare a unui echilibru dintre omogenitate și eterogenitate, cu scopul obținerii unei armonii în cadrul grupului. Tot aici are loc descrierea etapelor de evoluție a unui grup, identificarea fazei de dezvoltare a unei echipe și modalitățile pentru a menține grupul în etapa optimă de-a lungul întregii activități. Un grup va obține rezultate mai bune,

dacă membrii lui devin o echipă, la început doar o colecție de indivizi, grupați pentru a realiza o sarcină comună. Procesul unificării grupului în a deveni o echipă implică parcurgerea cu succes a unor metode, tehnici și etape. În dependență de faza de dezvoltare a grupului sunt selectate și activitățile. De asemenea, participanții vor înfrunta potențiale comportamente dificile ale colegilor, căutând modalități de aplanare a situațiilor.

9. Planificarea unui atelier de instruire

În rezultatul acestui modul, participanții vor cunoaște etapele necesare pentru realizarea unei formări, printre care și planificarea unui atelier de instruire. Modulul explică etapele și elementele caracteristice ale unei formări, precum: identificarea și analiza necesităților; planificarea; organizarea; desfășurarea; evaluarea; revizuirea formării. Participanții vor putea stabili obiectivele formării, să selecteze metodele și conținutul ei, să facă designul de curs. De asemenea, sunt introduși aspectelor tehnice ale unui atelier (aranjarea sălii, pregătirea materialelor necesare pentru formare etc.). Un alt aspect la care se atrage atenția este etapa de evaluare a formării (cele 4 nivele ale evaluării) și anume: reacția participanților; procesul de învățare; comportamentul; rezultatele obținute.

10. Metodologia realizării activităților de grup cu părinții. Structura activităților, profilul facilitatorului

Participanții vor cunoaște metodologia activităților psihosociale de grup cu părinții. Le este prezentată structura unei activități cu părinții (etapa de deschidere spre comunicare/încălzire, desfășurarea activității, debriefingul, tema pentru acasă), sunt învățați să selecteze metodele la diferite etape ale activității. O atenție deosebită este dedicată tipului de întrebări utilizate la etapa de debriefing (etapa finală a activităților cu adulții). Sunt recomandate tipurile de întrebări și cele bine de evitat în timpul unui interviu. În cadrul modulului se simulează o activitate și în baza ei se analizează toate aspectele importante. De asemenea este identificat profilul facilitatorului unei activități. Se face diferența dintre învățătorul în cadrul orelor de curs și facilitatorul unei activități cu adulții.

11. Motivarea părinților

Scopul modulului este de a familiariza participanții cu mecanismele de motivare a părinților în a participa la activități psihosociale de grup. Motivația e un aspect de mare importanță în instruirea adulților, ce diferă mult de motivația copiilor (aceste două categorii de vârstă au surse de motivație diferite). Participanții vor cunoaște mecanismele de funcționare a motivației la adulți la nivel de abilități, reprezentări și performanțe, precum și aspectele psihologice ce influențează tipurile de motivație intrinsecă/extrinsecă, cum ar fi: gândirea pozitivă; starea de spirit; bazele securității. Membrii grupului vor participa la o serie de activități practice și lucru în echipă, unde vor identifica propriile surse de motivație, eventuale tehnici/metode de stimulare a motivației pentru a participa la activități psihosociale de grup.

12. Principiile realizării activităților părinți-copii

Scopul modulului este să familiarizeze participanții cu principiile de realizare a activităților de grup cu părinții și copiii lor, în așa fel încât copiii să-și poată descoperi părinții într-o altă ipostază decât cea obișnuită – de joc, cooperare și creativitate. Modul presupune orientarea participanților privind obiectivele și modalitatea de organizare activităților de acest tip. Aceste activități sunt pentru a facilita comunicarea și relaționarea eficientă dintre părinți/îngrijitori și copii. Ele trebuie să aibă loc într-un mediu prietenos, unde facilitatorul are sarcina de a menține o atmosferă plăcută, intervenind doar în situații de feedback. Activitățile sunt creative și invită ambele părți (părinți-copii) la cooperare.

La finele atelierului, participanții vor putea planifica o activitate. De asemenea, vor face diferența dintre obiectivele activităților cu părinții și cele ale activităților părinți-copii. Vor fi orientați să genereze o apropiere între părinți și copiii lor, să ofere un spațiu unde părinții să satisfacă nevoia de atenție a copiilor lor (astfel copiii vor căpăta mai multă încredere în sine și în părinți). Participanții sunt atenționați asupra lucrurilor de evitat în cadrul activităților și anume: situațiile de concurență; observația publică făcută părinților; să facă pe academicianul cu părinții și copiii.

13. Disciplinarea pozitivă

Acest modul vine să propună specialiștilor tehnici și metode eficiente de modificare a comportamentului copilului din perspectiva disciplinării pozitive și anume: concentrarea pe comportamentele pozitive ale copilului; stabilirea și impunerea regulilor în comportamentul copilului; stabilirea limitelor și monitorizarea comportamentelor. Participanții sunt familiarizați cu modalități de identificare a comportamentelor pozitive și dificile ale copiilor și cum să le răspundă. De asemenea, sunt revizuite particularitățile de vârstă, astfel participanții să înțeleagă mai bine la ce să se aștepte de la copii cu vârste și în stadii diferite de dezvoltare și cum se aplică disciplinarea pozitivă în dependență de vârstă.

Modulul reactualizează informația privind comunicarea eficientă cu copiii. Participanții înțeleg legătura dintre comunicare și disciplinare, recunosc barierele în comunicare și învață cum se construiește și transmite un mesaj copiilor. Vor ști să stabilească limitele potrivite, cum să ofere instrucțiuni eficiente în a încuraja colaborarea copiilor, ca aceștia să învețe că, comportamentele neadecvate impun consecințe, că adulții vor acționa cu autoritate, dar fără violență. Certitudinea unei limite asigură copiilor un mediu protejat, unde este susținută o bună sănătate mintală. Participanții conștientizează diferențele dintre disciplinarea pozitivă și pedeapsă și consecințele acestora pe termen lung asupra copiilor. Le sunt furnizate abilități și cunoștințe pentru a-i ajuta în aplicarea tehnicilor de management pozitiv în relația cu copiii.

Notă: acest modul este destinat atât profesioniștilor ce lucrează cu copiii, cât și părinților și îngrijitorilor.